

Sygn. akt III Ca 35/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 maja 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Krystyna Wiśniewska-Drobny

Sędzia SO Lucyna Morys-Magiera (spr.)

SR (del.) Anna Hajda

Protokolant Aldona Kocięcka

po rozpoznaniu w dniu 14 maja 2014 r. w Gliwicach na rozprawie

sprawy z powództwa B. N.

przeciwko M. N.

o podwyższenie alimentów

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Rejonowego w Jastrzębiu-Zdroju

z dnia 9 października 2013 r., sygn. akt III RC 219/13

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Jastrzębiu-Zdroju do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania odwoławczego.

SSR (del.) Anna Hajda SSO Krystyna Wiśniewska-Drobny SSO Lucyna Morys-Magiera

Sygn. akt III Ca 35/14

UZASADNIENIE

Pozwem z 5 kwietnia 2013r. B. N. wniosła o zasądzenie od M. N. alimentów w wysokości po 800zł miesięcznie, począwszy od dnia wniesienia pozwu, w miejsce alimentów zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku z dnia 12 lutego 2013r., wydanym w sprawie o sygn. akt II RC 1406/12 oraz o zwrot kosztów procesu według norm przepisanych.

Podnosiła, iż powyższym wyrokiem przyznano jej od pozwanego alimenty po 300zł miesięcznie i nie oddalono powództwa dotyczącego alimentów w kwocie po 1400zł miesięcznie w pozostałym zakresie. Stąd w celu dochodzenia części roszczenia, o której nie orzekł Sąd Okręgowy, wystąpiła z niniejszym pozwem. W dniu 30 września 2013r. pełnomocnik powódki sprecyzował żądanie pozwu w ten sposób, iż domagał się zasądzenia alimentów na rzecz powódki w wysokości po 800zł z ustawowymi odsetkami w przypadku zwłoki w płatności którejkolwiek z rat.

Pozwany M. N. wniósł o oddalenie powództwa w całości.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 9 października 2013r. Sąd Rejonowy w Jastrzębiu -Zdroju w pkt 1 oddalił powództwo w sprawie o podwyższenie alimentów, w pkt 2 odstąpił od obciążania stron kosztami postępowania, od uiszczenia których strona powodowa z mocy prawa jest zwolniona. Dotychczasowe protokoły rozpraw wskazywały na prowadzenie postępowania w zakresie sprawy o alimenty.

Sąd pierwszej instancji ustalił, iż B. N. i M. N. zawarli związek małżeński w dniu 8 czerwca 1985r. Wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku z dnia 12 lutego 2013r. w sprawie sygn. akt II RC 1406/12 rozwiązano przez rozwód ich małżeństwo z winy pozwanego; zasądzono nadto od powódki B. N. alimenty na rzecz małoletniego syna stron P. N. w wysokości po 300zł miesięcznie oraz od pozwanego M. N. na rzecz powódki B. N. alimenty w kwocie po 300zł miesięcznie, w miejsce ugody zawartej przez Sądem Rejonowym w Jastrzębiu-Zdroju w dniu 21 lutego 2011r. w sprawie o sygn. III RC 474/10

Stwierdził Sąd pierwszej instancji, iż na mocy ugody zawartej przed Sądem Rejonowym w Jastrzębiu – Zdroju w dniu 15 kwietnia 2009r. w sprawie I Ns 194/08 w sprawie o podział majątku wspólnego M. N. zobowiązał się zapłacić B. N., tytułem spłaty, kwotę 60.000 zł (sześćdziesiąt tysięcy złotych) płatną w terminie do 28 lutego 2010 r. wraz z odsetkami ustawowymi w razie uchybienia temu terminowi płatności; zobowiązał się nadto do spłacenia z własnych środków całości wspólnie zaciągniętego kredytu na samochód.

W czasie orzekania w sprawie o sygn. II RC 1406/12, jak ustalono, powódka miała 48 lat, wykształcenie zawodowe jako krawcowa, była zdrowa, na leki uspokajające wydatkowała miesięcznie 50zł. B. N. prowadziła działalność gospodarczą, której bilans od 2009 roku był ujemny. B. N. zamieszkiwała z matką, prowadziła odrębne z nią gospodarstwo domowe. Matka powódki miała 66 lat, otrzymywała rentę w wysokości około 2500zł miesięcznie, z czego ponosiła koszty utrzymania mieszkania; powódka partycypowała w nich do 350zł miesięcznie.

Ze spłaty w wysokości 60000zł częściowo kupiła samochód, towar do sklepu oraz akcje (...) S.A..

Odnosnie pozwanego Sąd Rejonowy ustalił, iż miał w tym czasie 48 lat, wykształcenie średnie, był zdrowy. M. N. pracował w (...) S.A. KWK (...) w J. jako maszynista wyciągowy i zarabiał średnio 4817,86zł netto, otrzymywał świadczenia z funduszu socjalnego, „Barbórkę”, „14-tkę”, nagrodę z zysku, talony żywnościowe i deputat węglowy, przy czym za węgiel w 2012r. otrzymał ekwiwalent w kwocie 4013,67zł netto, a nagrodę z zysku otrzymał w wysokości 3747,35zł netto. Z wynagrodzenia potrącana była kwota w wysokości 1680zł miesięcznie na (...), opłacał 32zł składki na związki zawodowe. Pozwany, jak ustalił Sąd Rejonowy, ponosił koszty związane z utrzymaniem mieszkania w wysokości 635 zł miesięcznie i wspierał finansowo syna kwotą 1.000 zł miesięcznie.

Pozwany utrzymywał i wychowywał małoletniego syna stron P. N., lat 16, na rzecz którego powódka łoży alimenty w wysokości 300 zł miesięcznie.

Obecnie powódka B. N. ma 48 lat. Prowadzi działalność gospodarczą F.H.U. (...), z której osiąga dochód w wysokości około 600 zł miesięcznie i posiada wskazane w uzasadnieniu wyroku zadłużenia. Jak stwierdzono, powódka B. N. od 2009 roku leczy się w (...) w J. z powodu depresji, na zakup lekarstw miesięcznie wydaje kwotę 28 zł miesięcznie. Leczy także inne schorzenia. Zamieszkuje wraz z matką ponosząc określone koszty utrzymania mieszkania. Powódka koszt swojego utrzymania określiła na kwotę około 1.700-1.800 zł miesięcznie. W okolicznych PUP są dla pozwanej oferty zatrudnienia za wynagrodzeniem w granicach od 1500 zł do 1700 zł brutto miesięcznie.

Sąd Rejonowy ustalił, że pozwany ma obecnie 49 lat, zatrudniony jest jak dotychczas i zarabia około 5.339,13 zł netto, 7.556,33 zł brutto, otrzymuje dodatkowe świadczenia typu 14-ta pensja, Barbórka, nagroda z zysku, ekwiwalent za 8 ton węgla oraz premię. Pozwany za węgiel w 2013 roku otrzymał ekwiwalent w wysokości 4.085 zł netto, za II kwartał 2013 r. otrzymał premie BHP w wysokości 154,04 zł. M. N. spłaca pożyczkę w (...), która zaciągnął w sierpniu 2013r. w wysokości 27.000 zł, a której wysokość miesięcznej raty wynosi 2.000 zł. Ma prawo do 383 akcji (...) S.A. w J..

Pozwany zamieszkuje wraz z małoletnim synem stron P. N. w mieszkaniu typu M-6. Ponosi określone koszty utrzymania mieszkania i posiadanego samochodu; leczy się okulistycznie, za wizyty płaci od 120-250 zł. Wykonuje

pieczę nad małoletnim synem stron P. i łoży na jego utrzymanie, wspomaga dobrowolnie pełnoletniego syna stron Ł. kwotą 600 zł miesięcznie.

M. N. posiada akcje (...) S.A w ilości 382 sztuk, wartości około 30 tys. zł. W roku 2013 otrzymał z tego tytułu dywidendę w wysokości 700 zł.

W tym stanie rzeczy uznał Sąd pierwszej instancji, wydając wyrok w sprawie o podwyższenie alimentów, iż na zasadzie 60 § 2 k.r.o. brak było podstaw do podwyższenia alimentów orzeczonych na rzecz powódki od pozwanego, bowiem nie doszło do istotnej zmiany stosunków która mogłaby to uzasadniać.

Ocecił, że wobec treści wyroku wydanego dnia 12 lutego 2013r. w sprawie o sygn. II RC 1406/12 przez Sąd Okręgowy w Gliwicach Ośrodek Zamiejskowy w Rybniku zasądził na rzecz powódki B. N. alimenty w wysokości po 300 zł miesięcznie, rozpoznawane powództwo jest więc powództwem o podwyższenie alimentów, a nie powództwem o zasądzenie alimentów, albowiem alimenty na rzecz powódki B. N. zostały już zasądzone wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach w dniu 12 lutego 2013 r. w sprawie o sygn. II RC 474/10.

Jego zdaniem rozpatrzenie sprawy jako o żądania alimentów nie objętych w całości poprzednim wyrokiem, doprowadziłoby do sytuacji, w której Sąd Rejonowy dokonywał by weryfikacji wyroku Sądu Okręgowego, gdyż należałoby dokonać oceny sytuacji materialnej stron istniejącej w dacie wyrokowania przez Sąd Okręgowy, a w efekcie zmiany wyroku Sądu Okręgowego. Zdaniem Sądu, ze względu na specyficzny charakter roszczenia alimentacyjnego, skoro Sąd Okręgowy do określonej części żądania strony nie ustosunkował się, to stronie przysługiwał jedynie wniosek o uzupełnienie orzeczenia, skoro zaś wniosek taki nie został złożony w terminie, obecnie strona ma jedynie prawo do wystąpienia z pozwem o zmianę wysokości świadczenia alimentacyjnego.

Całość rozważań prawnych Sądu Rejonowego odnosiła się zatem do roszczenia o podwyższenie alimentów i te przesłanki były wyłącznie badane a rozważano jedynie, czy została spełniona przesłanka istotnej zmiany stosunków, czy i w jakim stopniu uległy zmianie usprawiedliwione potrzeby pozwanej, a także możliwości majątkowe i zarobkowe zobowiązanego, po myśli art. 60 § 2 krio w zw. art. 135 § 1 krio i art. 138 krio

O kosztach postępowania orzeczono z powołaniem na art. 102 kpc.

Apelację od tego orzeczenia wniosła powódka, domagając się jego zmiany i zasądzenia od pozwanego na rzecz powódki alimentów w kwocie po 800zł miesięcznie, a to w miejsce alimentów zasądzonych wyrokiem Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 12 lutego 2013r., sygn. II RC 1406/12 oraz zwrotu kosztów procesu za obie instancje według norm przepisanych.

Zarzucała naruszenie przepisów postępowania polegające na wadliwym uznaniu, że powódka nie może dochodzić alimentów w części, w jakiej nie zostało wydane orzeczenie przez powyższy Sąd. Podnosiła, iż Sąd pierwszej instancji dokonał wadliwej oceny prawnej, albowiem wskazane przez skarżącą orzeczenia Sądu Najwyższego potwierdzają możliwość dochodzenia odrębnego cywilnoprawnego roszczenia w sytuacji, gdy nie orzeczono o całości żądania oraz nie zgłoszono wniosku o uzupełnienie wyroku; jej zdaniem odnosi się to również do sprawy o alimenty.

Skarżąca motywowała, iż w niniejszej sprawie nawet gdyby uznać, iż roszczenie dotyczy podwyższenia alimentów w rozumieniu art. 138 krio, to zaszły przesłanki do uwzględnienia powództwa w postaci zmiany stosunków. Apelująca powoływała się nadto na naruszenie przepisów postępowania w postaci art. 233 § 1 kpc w zw. z art. 60 § 2 krio przez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów i dokonanie jej w sposób dowolny polegający na przyjęciu, iż kwota 300zł alimentów dotychczas zasądzona zaspokaja usprawiedliwione potrzeby powódki w sytuacji, gdy na skutek rozvodu doszło do istotnego pogorszenia sytuacji materialnej powódki jako strony niewinnej, a także poprzez ustalenie, iż powódka osiąga dochody w innej wysokości i nie wykorzystuje w pełni swoich możliwości. Zarzucała, że nie uwzględniono jej starań o poprawę sytuacji finansowej oraz aktualnych kosztów leczenia.

Pozwany wniosł o oddalenie apelacji i zwrot kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja musiała odnieść skutek, aczkolwiek nie wszystkie jej zarzuty były uzasadnione.

Podkreślenia wymaga, iż powództwo w niniejszej sprawie zostało określone jasno przez profesjonalnego pełnomocnika powódki jako dotyczące alimentów, nie zaś ich podwyższenia. Zostało także wyczerpująco umotywowane w tym kierunku zarówno pod względem materialno i formalnoprawnym, jak i faktycznym.

Nie znalazł tu przyczyn Sąd Odwoławczy dla budowania odrębnej od żądania powódki podstawy faktycznej i prawnej dla rozpatrywanego powództwa, jak uczynił to Sąd Rejonowy.

Wskazać należy, iż nawet w apelacji powódka podkreśla, co jest przedmiotem jej żądania pozwu.

W toku procesu Sąd pierwszej instancji konsekwentnie, zgodnie ze sformułowanym wyraźnie żądaniem powódki, podtrzymanym ostatecznie na posiedzeniu w dniu 30 września 2013r., kiedy to zamknięto rozprawę, określał przedmiot sprawy jako o alimenty, nie zaś o podwyższenie alimentów i takie też, jak wynika to z protokołów rozpraw, rozpatrywał. Ponowny dowód z przesłuchania stron na rozprawie w tym dniu został dopuszczony i przeprowadzony na okoliczność ich aktualnej sytuacji rodzinnej, majątkowej stron, potrzeb powódki, celem ustalenia, czy zachodzą podstawy do zasądzenia alimentów na rzecz powódki.

Zaskarżony wyrok tymczasem wydano w sprawie o podwyższenie alimentów; jak wynika to z jego uzasadnienia, takie też roszczenie było rozpatrywane pod względem faktycznym i prawnym.

W tej sytuacji zdaniem Sądu drugiej instancji nie sposób ocenić, jakie właściwie roszczenie rozpoznawał Sąd Rejonowy.

Jak wynika to z jego motywów, jego zdaniem powództwo w niniejszej sprawie należało uznać za dotyczące podwyższenia alimentów, a nie zasądzenia alimentów, które już zostały objęte orzeczeniem Sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku. Stwierdził nadto, że w nadanym mu przez powódkę kształcie powództwo nie mogło być poddane rozpoznaniu, przechodząc do merytorycznego rozpoznania żądania w kształcie, jaki uznał za słuszny.

Zdaniem Sądu Okręgowego, powyższe przemawia za uznaniem, iż Sąd pierwszej instancji faktycznie nie rozpoznał istoty sprawy. Żądanie powódki bowiem dotyczyło zasądzenia alimentów w wysokości 800zł, z uwzględnieniem dotychczas zasądzonych z tytułu alimentów między stronami kwot.

Nie tylko więc nie sposób przyjąć, iżby przedmiot rozpoznania Sądu zbieżny był z żądaniem powództwa, a w świetle treści protokołów rozpraw oraz rubrum zaskarżonego orzeczenia Sądu Rejonowego – także z przedmiotem wyrokowania. Co więcej: istnieje zasadnicza sprzeczność pomiędzy przedmiotem sprawy wynikającym z zapisów w protokołach, w tezach postępowania dowodowego, a treścią wyroku i jego motywami oraz treścią zgłoszonego powództwa.

Sąd drugiej instancji zważył zatem, iż zaskarżone orzeczenie uwzględniające żądanie podwyższenia świadczenia alimentacyjnego, a stojące w sprzeczności z treścią uzasadnienia, w którym stwierdzono, że na uwzględnienie nie zasługuje zgłoszone przez powódkę inne żądanie - alimentów, nie poddaje się instancyjnej kontroli i nie może się ostać. Sprzeczności te nie dają podstaw to stwierdzenia tożsamości przedmiotu badania i rozpoznawania Sądu, przedmiotu rozstrzygnięcia i przedmiotu żądania pozwu, co musiało skutkować uchYLENIEM zaskarżonego wyroku i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Rybniku.

Z tych przyczyn orzeczono jak wyżej na zasadzie art. 386 § 4 kpc. Skutkiem tego było wyrzeczenie o kosztach postępowania odwoławczego oparte o art. 108 § 2 kpc.

Zadaniem Sądu Rejonowego będzie obecnie, przy ponownym rozpoznaniu sprawy, dokonanie niezbędnych ustaleń zakresie i kierunku wyznaczonym przez treść ostatecznie sprecyzowanego powództwa na obecnym, etapie postępowania jako żądania alimentów w określonej wysokości, ocena wiarygodności dowodów, poczynienie ustaleń co do rzeczywistego stanu rzeczy z uwzględnieniem dotychczas niewadliwie przeprowadzonych ustaleń faktycznych, które wypada zaakceptować, odnoszących się jednak zarówno w mierze dopuszczenia, jak i przeprowadzenia dowodów, do powództwa w jego ostatecznym kształcie, a następnie merytoryczne rozstrzygnięcie sprawy.

Zwróci Sąd pierwszej instancji uwagę na konieczność zsynchronizowania przedmiotu żądania pozwu, przedmiotu rozpoznania sprawy oraz przedmiotu rozstrzygnięcia i jego motywów, tak, by orzeczenie poddawało się ocenie instancyjnej, co dotychczas jednak nie miało miejsca.

SSR (del.) Anna Hajda SSO Krystyna Wiśniewska–Drobny SSO Lucyna Morys–Magiera